

HİTİTLERDEN ETKİLENEN ÖNCÜ ÇAĞDAŞ TÜRK SERAMİK SANATÇILARI

Mutlu KÖPÜKLÜ¹

Atıf/©: Köpüklü, M. (2018). Hititlerden etkilenen öncü çağdaş Türk seramik sanatçıları. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(3), 2528-2548. doi: 10.17218/hititsosbil.412799

Özet: Sanatçı içinde yaşadığı toplumun bir parçası olduğu gibi aynı zamanda içinde yaşadığı coğrafyanın da bir parçasıdır. Yaşadığı coğrafyadan beslenir ve o toprakların kendine sunduğu kültürel donelerden harekete geçer. İşte bu nedenle sanatçının içinde bulunduğu coğrafyanın tarihi ve kültürel mirasından ayrı kalması düşünülemez. Diğer alanlardaki Çağdaş Türk Sanatçılarındaki olduğu gibi, Anadolu Yarımadası binlerce yıllık kadim tarihi ve kültürel mirasıyla birçok Çağdaş Türk Seramik Sanatçısının da yaşam ve sanat alanı olagelmıştır. Bu kadim tarihin önemli bir kimliği ise "Hititler" dir. Hitit Kültür ve Medeniyeti Çağdaş Türk Seramik Sanatçılarına önemli bir kapı açmış, böylece bu kültürel mirastan kendi paylarına düşeni alan sanatçılar, kendi üslup ve usulleri ile özgün ve çok değerli seramik eserler ortaya koymuşlardır. Bu şekilde her sanatçı kendi adına ve kendi payında "Anadolu Mirası" na sahip çıkmış ve bu anlamda sanata ve sanatına katkıda bulunmuştur. Bu çalışmada Türkiye'de bugünkü "Çağdaş Seramik Sanatı" nın gelişiminde önemli bir rol oynayan "Öncü Çağdaş Türk Seramik Sanatçıları ve Eserleri" incelenmiştir. Böylece bugünkü Çağdaş Türk Seramik Sanatının başlangıç aşamalarına ve geçirdiği evrelere dikkat çekilmek istenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Hititler, Seramik, Çağdaş, Öncü, Türkiye

Leading Contemporary Turkish Ceramic Artist Who are inspired from the Hittites

Citation/©: K., M. (2018). Leading contemporary Turkish ceramic artist who are inspired from the hittites. *Hitit University Journal of Social Sciences Institute*, 11(3), 2528-2548. doi: 10.17218/hititsosbil.412799

Abstract: Artist as a part of the community in which he lives at the same time is part of the geography in which he lives. They fueled from geography they lived and cultural offer of its own that land fires of done. That is why the artist is located in the historical and cultural heritage of inconceivable to remain separate. Anatolian Peninsula with its many thousands of years of ancient historical and cultural heritage has been many Contemporary Turkish Ceramics Artist's living and art space just like other artist who perform art in other fields. One of this important ancient history ID is "Hittites". Hittite Culture and Civilization has led to plot a route to Contemporary Turkish Ceramics Artists and the artists who has inspired of this culture have generated very valuable and unique ceramic artworks by this way. In this study, Leading Contemporary Turkish Ceramic Artists are examined and their ceramic artworks.

Keywords: Hittites, Ceramic, Contemporary, Leading, Turkey

1.GİRİŞ

Dünya Coğrafyasına bakıldığında en fazla sayıda medeniyete ve uygarlığa ev sahipliği yapmış, bu nedenle de en zengin kültürel mirasa sahip toprakların Anadolu Toprakları olduğunu söylemek yanlış olmaz. Tarihin ilk dönemlerinden itibaren çok sayıda medeniyetin ve topluluğun yaşam alanı olan Anadolu Yarımadası, bu köklü tarihi ve kültürel mirası ile bizlere bitmez tükenmez bir kültür birikimi sunmaktadır.

Kadim Anadolu Tarihinin bağrında barındırdığı en önemli medeniyetlerden biri de hiç şüphesiz “Hititler”dir. Hint - Avrupalı kavimlerden olan Hititler M.Ö. 2250-2000 tarihlerinde Anadolu’ya geldiler. Bu tarihlerden itibaren Avrupa’nın kuzeyinde yerleşik Hint-Avrupa kökenli topluluklar, bilinmeyen nedenlerle güneye doğru göç etmeye başladılar. Anadolu’ya göç etmeye başlayan bu Hint-Avrupalı kavimlerin bir kısmı Balkanlar’dan bir kısmı ise Kafkasya üzerinden Anadolu’ya geldiler. Hititler, Anadolu’ya Kafkasya üzerinden gelen topluluklardandır. Önceleri uzun yıllar Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde yaşadılar. Zamanla iç kısımlara doğru ilerleyen Hititler, Hattilerin ülkesini işgal ettiler. Bir diğer Hint-Avrupalı kavim olan Mitanniler ise M.Ö. 14 yy. da Hititlerin egemenliğine girdiler. Böylece yaklaşık 250 yıl süren savaşlar neticesinde Hititler Anadolu’nun tek merkezi gücü haline gelmeyi başardılar. Sonuç olarak da Anadolu’nun ilk merkezi devlet teşkilatını kurmuş oldular. Bu çok uluslu-kompozit bir devlettir zira Hititler egemenliği altına aldıkları tüm yerli toplulukların (Hattiler, Hurriler, Kasgalar vb.) kültürlerini, dinlerini benimsediler. Bu yüzden ki Hititlere bin tanrılı devlet denmekteydi.

Böylesine çok yönlü ve kültürlü bir devlet olan Hititlerin sanatsal yönleri de elbette zengindi. “Anadolu Sanatı” döneminin “Mısır ve Mezopotamya Sanatı’ndan bir nebze geride kalmış olsa da özellikle mimaride, gliptik eserlerde, heykelde ve seramikte kendine has özgün eserler ortaya koymuşlardır.

Hitit uygarlığı ve barındırdığı bu zengin kültürel birikim diğer bilim dallarının çalışma alanı olduğu gibi aynı zamanda sanat alanlarında da başlıca esinlenme kaynağı olmuştur. Sanat insan ve insan dair olan her şeyi içine alır. Dolayısıyla insanın olduğu her yerde sanat da vardır ve olacaktır. Sanatın insana ve insanı biçimlendirilen, onu çevreleyen her kültürel veya tarihsel sürece bağımlılığı tartışılmaz bir etkidir. Dolayısıyla her sanat dalı ve sanatçısı buna bir şekilde değinir veya bundan beslenir. Böylece bu “etki” “eser” tepkisi ile sanatın farklı alanlarında kendini gösterir.

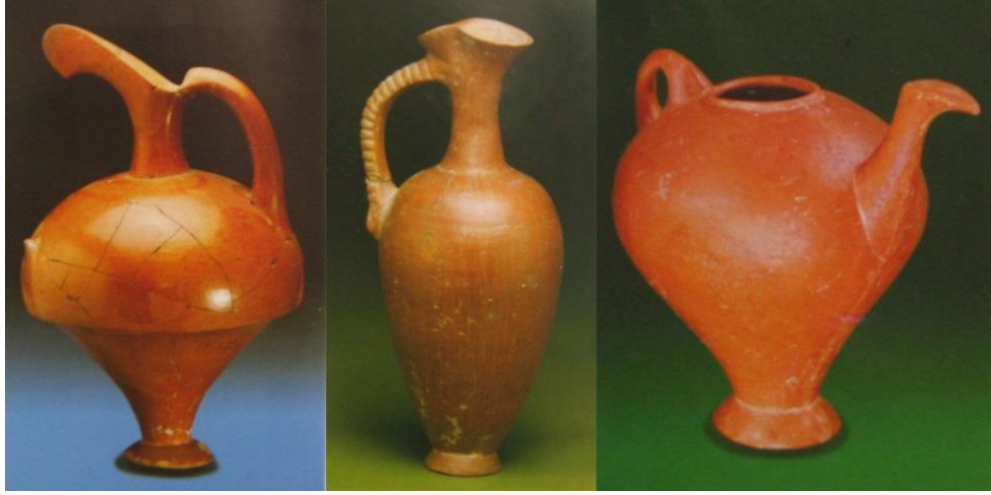
“*Seramik Sanatı*” da işte bu etkinin esere dönüştüğü alanlardan biridir. Çağdaş Türk Seramik Sanatçıları bu kültürel mirastan kendi paylarına düşeni almışlar kendi duyguları, kendi birikimleri, kendi üslup ve yaklaşımları ile özgün seramik eserler ortaya koymuşlardır.

“*Köklü Anadolu Kültürünün temellendirdiği günümüz Çağdaş Türk Seramik Sanatı özgün yorumları ile eserler ortaya koyan Çağdaş Seramik Sanatçıları tarafından şekillendirilmeye devam etmektedir*” (Erman, 2015, ss. 77-93).

Hitit öncesi Anadolu Seramik Sanatı, Asur Ticaret Kolonileri Döneminde (M.Ö. 1950-1750) çömlekçi çarkının keşfedilmesi ve Hatti-Hitit Beylikler Döneminde çömlekçi çarkının yaygın olarak kullanılmaya başlanması ile oldukça önemli bir ilerleme kaydetmiştir. Çömlekçi çarkının kullanılmaya başlanması daha çok sayıda ve daha nitelikli seramik kapların üretilmesine imkân sağlamıştır. Genellikle perdahlı ve monokrom² olan bu seramikler genellikle kırmızı-kahve-

² Monokrom: Tek renkli seramikler için kullanılan bir terimdir.

devetüyü renklerinde olan kaplardır. Dekorlu kap sayısı az olmakla birlikte rastlanmaktadır. Dönemim karakteristik gaga ağızlı kapları ve hayvan biçimli kapları öne çıkan kap türleridir.

Görüntü 1. Döneme ait kaplardan örnekler.

Kaynak: Anadolu Medeniyetleri Müzesi Kataloğu (2008). Ankara.

Görüntü 2. Döneme ait hayvan biçimli kaplardan örnekler.

Kaynak: Anadolu Medeniyetleri Müzesi Kataloğu (2008). Ankara.

Hitit Dönemi Seramiklerinde ise Hatti-Hitit Beylikler Dönemi seramiklerinin temel özellikleri sürdürülmüştür. Ancak bazı seramik biçim ve teknikleri ile Hitit Seramikleri kendi tarzını ortaya koymayı başarmıştır. Özellikle Eski Hitit Krallığı döneminde (M.Ö. 1650-1450) ortaya konan

özgün seramik eserler “*Hitit Seramikleri*” terimini oluşturan nitelikte kimlikli eserlerdir. Özellikle kült vazolar (Hüseyindede, İnandık, Bitik Vazoları) ve libasyon testiler³ bu eserlerin önde gelenleridirler.

Görüntü 3. Hitit libasyon testilerinden ve kült vazolarında örnekler.

Kaynak: Anadolu Medeniyetleri Müzesi Kataloğu (2008). Ankara.

İşte tüm bu yönleri ile Hitit Seramikleri ve bütünüyle Hitit Kültür ve Sanatı günümüz Çağdaş Seramik Sanatına ışık tutan ve ülkemizdeki bugünkü Çağdaş Seramik Sanatının doğması ve gelişmesinde çok önemli katkılar sağlayan; Sadi DİREN, Hakkı İZZET, Attila GALATALI, Hamiye ÇOLAKOĞLU ve Erdinç BAKLA gibi önemli isimlerin sanatsal ifadelerinde birer esin kaynağı olmuşlardır.

Hititlerden esinlenen her bir sanatçı bunu farklı yollarla ve farklı tarzlarla çalışmalarına yansıtmıştır. Hitit kültürünün ve sanatsal biçimlerinin sanatçıda uyandırdığı fikir onun birikimi ve duygu durumu ile önce çizgiye dönüşmüş, sonrasında ise bu çizgiler bazen bir yüzeyde duvar panosu uygulaması olarak bazense bir forma ya da heykele bürünmüş olarak şekillenmiştir.

Hitit Kültüründen ve Hitit Sanatından çizgiler taşıyan heykeller, formlar, panolar, iki boyutlu ve üç boyutlu çalışmalar bu isimlerin ellerinde özgün ve yetkin biçimler olarak karşımıza çıkmaktadır. Her sanatçı etkilendiği Hitit Kültürel Mirasını kendi plastik dili ve üslubunu kullanarak, kendine has teknik ve yöntemlerle çalışmalarına yansıtmış, böylece Hitit Medeniyetinden izler taşıyan bu çalışmalar bugünkü Çağdaş Türk Seramik Sanatı içerisinde etkin, yetkin ve özgün birer eser olma niteliği kazanmışlardır.

Bu seramik eserler Anadolu Kültürü ve Hititlerden izler taşıdığı için aynı zamanda Anadolu Kültürel Mirasını bizlere aktaran birer köprü görevini de görmektedirler. Böylece Çağdaş Seramik Sanatının bu nadide örnekleri izleyicilere çağdaş sanat ve anlayışının başarılı yorumlarıyla biçimlenmiş estetik seramik eserlerin hazzını yaşatırken aynı zamanda köklü Anadolu tarihimizi de anlama ve izleme imkânı sunmaktadırlar.

³ Libasyon Testiler: Dini ayin ve törenlerde kullanılan kaplardır.

2. Hakkı İZZET

Türkiye’de Çağdaş Türk Seramik Sanatının doğuşu ve gelişimi sürecinde akla ilk gelen isimlerin başında yer alan Hakkı İzzet, Anadolu kökenli seramik uygulamaları ile o dönemde özgün eserler meydana getiren önemli bir Türk Seramik Sanatçısıdır.

1909’da İstanbul’da doğan sanatçı, yükseköğrenimini Almanya’da tamamlamış ve 1933’te Türkiye’ye dönmüştür. Ülkesine döndükten sonra çeşitli kurumlarda görev almasına müteakip “İstanbul Tatbiki Sanatlar Yüksek Okulunda”⁴ seramik atölyesi müdürlüğüne atanmıştır. Bu okuldaki görevine uzun yıllar devam eden İzzet, bunun yanında Türkiye’de seramik alanında diğer atölye ve imkânların hazırlanmasında ve kurulmasında önemli katkılar sağlamıştır.

“Hakkı İzzet, o yıllarda İstanbul Tatbiki Sanatlar Yüksek Okulu seramik atölyesi müdürü olarak görev yapmaktadır. Sanayi dallarında çalışacak seramikçileri yetiştirmek amacıyla açılan bu okulda uzun seneler hizmet etmiştir. Ayrıca Hakkı İzzet’in Ankara Kimya Sanat Enstitüsü seramik Atölyesinin de kurucusu olduğu bilinmektedir. Bu atölyede birçok kişiye malzeme ve fırın olanaklarından karşılıksız çalışma olanağı sunması pek çok gencin bu alana yönelmesinde etkili olmuştur.” (Giray, 1998, s. 26).

Görüntü 4. Hakkı İzzet

Kaynak: Pinterest.com. (Hakkı İzzet 1961) Erdinç Bakla Özel Koleksiyonu

Bugünkü Çağdaş Türk Seramik Sanatının ilk ve en önemli mihenk taşlarından biri olarak kabul edilen Hakkı İzzet, Anadolu Kültürü ve Hitit Medeniyetinden etkilenecek eserler ortaya koyan, içinde bulunduğu zengin Anadolu tarihinden aldığı izlenimleri ve etkileri çalışmalarında yansıtan ve bu alanda öncülük teşkil eden en önemli isimlerin başında gelmektedir. “ Özellikle hayvan

⁴ Bugünkü Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi

biçimli kaplar üzerinde çalışan Hakkı İzzet Hitit Sanatından izler taşıyan ürünler vermiştir.” (Giray, 1998, s. 27).

“Hakkı İzzet seramiklerinin esin kaynağı Anadolu kültüründendir. İzzet, Hitit eserlerini inceleyecek ve sanatını bu temel üzerinde zenginleştirecektir. Özellikle hayvan biçimli kaplar üzerinde çalışılan ve koyun, manda ve kuş figürleri tercih edilen bu kaplarda, soyut ve yalın bir biçim anlayışına ulaşmıştır. Osmanlı çini motifini örnek alarak yaptığı birkaç vazodan başka, Hakkı İzzet'in hemen hemen bütün eserleri, Eti Sanatından esintiler gösteriyor. Gerek seramikte gerek taş üstünde Eti Sanatının çizgilerinin sadeliği, şekillerinin stilizasyonu ve gücü çağdaş heykeliğe çok yakındır. Ecevit B. (1953)”

İzzet, Anadolu çizgilerini ve kültürünü yansıtan sanatsal seramik uygulamalarının yanında endüstriyel seramik alanında da çalışmıştır. Endüstriyel – fonksiyonel- amaçlı ürettiği birçok seramik Türkiye’de o dönemde önemli ses getirmiştir. Bu seramikler seramik endüstrisinin Türkiye’de gelişmesinde önemli bir paya sahip kısmen sade kısmen dekorlu seramik kaplardır. Türk seramik sanatının ve endüstrisinin temellerinin atılmasında eşsiz katkılar sağlayan sanatçı 1977’de İstanbul’da hayata veda etmiştir.

Görüntü 5. Hakkı İzzet’e ait 1930-1931 yılında yapılmış madalyon I ve madalyon II adlı eserler. Seramik. Plaka yöntemi ile şekillendirme

Kaynak: Pinterest.com (Erdinç Bakla Özel Koleksiyonu)

Görüntü 6. Hakkı İzzet'e ait bazı eserler. Seramik. Vazo. Serbest şekillendirme 1957
Kaynak: Pinterest.com (Erdinç Bakla Özel Koleksiyonu)

3. Sadi DİREN

Hitit kültüründen izler taşıyan eserler veren bir diğer öncü Çağdaş Türk Seramik Sanatçısı; Sadi Diren'dir. Cumhuriyet tarihinin yaşayan tek seramik sanatçısıdır. 1927 de İstanbul'da doğan sanatçı 1952 yılında Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Seramik Bölümünü bitirmiş ve İlk sergisini 1953 yılında İstanbul'da Maya Sanat galerisinde açmıştır.

Sadi Diren biçimlerindeki sadelik, renkleri ölçülü kullanması, kili biçimlendirmedeki plastik anlayışı ve sır tekniğindeki ustalığı ile seramik sanatında yeni bir anlayışın oluşmasını sağlamış, bu anlamda kendinden sonra gelen birçok seramik sanatçısına rehberlik etmiştir. Çalışmalarında Anadolu kültürü ve Hitit izleri öne çıkmaktadır.

“Biçimlerde sadelik, yüzeylerde süslemenin ön planda uygulandığı yapıtları, 1960-1963 arası seramikte ‘ilk duvar resimleri’ dönemi olarak adlandırılabilir. Özgün ve çeşitli sır tekniklerine ait buluşları, onun bu dönemlerinin yapıtlarında görülmektedir. Sanatının temelinde eski ve köklü Anadolu Kültürü bulunur. Sırlı, sırsız seramikte, figürde, bronz heykellerinde hep Anadolu’yu görmek mümkündür. Ufuk E.(1984, s. 63-64)”

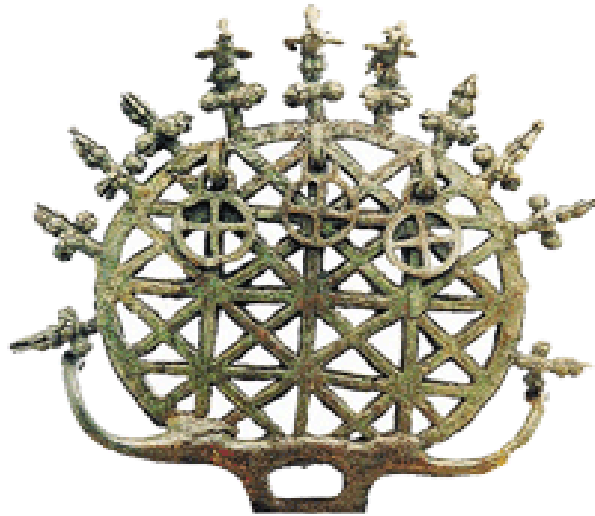
Görüntü 7. Prof. Sadi Rifat Diren

Kaynak: Habertürk.com

Sadi Diren Anadolu kültürüne olan bağlılığını ve eserindeki Anadolu Kültürlerine ait öğeleri kullanmaya olan yönelimini şöyle ifade etmektedir;

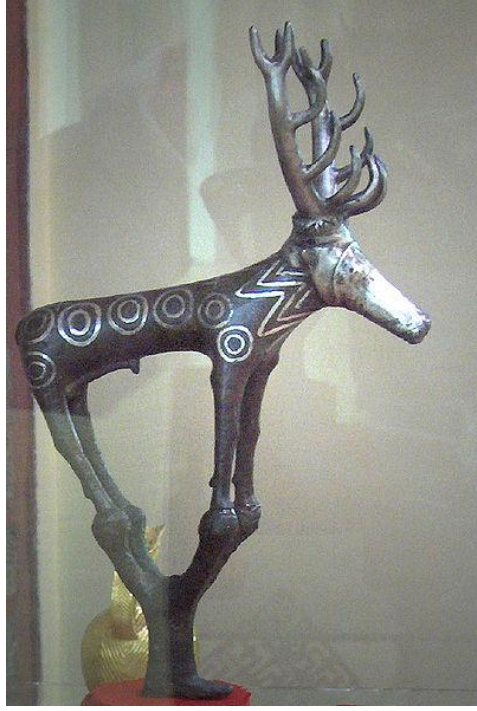
“Geleneksel Türk seramiğine çok bağlıyım. Bütün Anadolu bu iş için baştan aşağı köprüdür. Çeşitli medeniyetlerin geçtiği bir köprü. O bakımdan zaten bir başlangıç noktası vardır. Herhangi bir şey, orada konunun her türlü var. İdoller, mitler, semboller; her şey var. Bu, ben onları yaparaktan yol tuttum demek değil tabii. Onlardan esinlendim ve güncele taşıdım. O motifleri, o idol ve mitleri seramiğimde kullandım. Taklit olarak değil, bir figür ve simge olarak kullandım. Yıllarca böyle devam etti. Bu bir yol oldu. Birçok insan benden esinlendi. Diren S. (2010, s. 106)”

Diren’in formlarında hem biçimsel hem de içerik olarak Hitit kültürünü okuyabilmek mümkündür. Örneğin Hitit güneş kursu ve Hitit geyik figürinleri Diren’in çalışmalarında esin kaynağı olan bazı öğelerdir. Kullandığı çizgi ve biçimler onun dilinde Hitit temalarının yeni bir biçime kavuşarak aktarılmasıdır ve bunlar son derece başarılı, sade, özgün ve öncü eserlerdir.

Görüntü 8. Hitit güneş kursu.

Kaynak: <https://www.ankara.edu.tr>

Görüntü 9. Hitit geyik figürü.

Kaynak: <https://www.turkish-media.com>

Görüntü 10. Seramik form. 45x20x16. Karma teknik. Sadi Diren. 1977.

Kaynak: mfkaragul.blogspot.com

Görüntü 11. Seramik form. 100x50x15.Karma teknik.Sadi Diren .1970
Kaynak: lebriz.com

Görüntü 12. Gravür. (imzalı) . Sadi Diren.
Kaynak: lebriz.com

4. Attila GALATALI

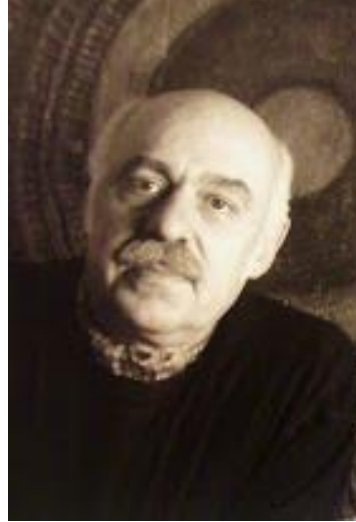
Anadolu uygarlıklarından hareketle gerçekleştirdiği seramik duvar panoları ile tanınan bir diğer Çağdaş Türk Seramik sanatçısı; Attila Galatalı'dır.

1936 da Arhavi'de doğan sanatçı Trabzon Lisesi'nde öğrenim gördüğü yıllarda resim hocası Kayhan Keskinok'un ilgi ve desteğiyle sanata yönelmiş, ancak hastalığı nedeniyle 1954'te eğitimine bir süre ara vermiştir.

1956'da yeniden sanat çalışmalarına başlayan sanatçı Bedri Rahmi Eyüpoğlu ile tanışma fırsatı yakalamış ve 1957-1959 yılları arasında Bedri Rahmi Eyüpoğlu'nun atölyesinde mozaik çalışmıştır.

"1960' lı yıllarda ise İ.Hakkı Oygur ve Hakkı İzzet gibi öncü ustaların seramik kurslarına katılmış ve Türk Seramik Sanatçıları Derneğinin düzenlediği ulusal boyutlu seramik sergisinde birincilik ödülü almıştır" (<http://attilagalatali.blogspot.com>).

1985 yılına geldiğinde seramik üzerine kuramsal araştırmalar yapmaya yönelen sanatçı bu alanda yazılar yazmaya başlamıştır. Bu yıllarda Sanat Çevresi Dergisi'nde "*Eleştirim*" başlıklı ilk yazısı yayınlanmıştır. Galatalı' nın kaleme aldığı bu yazı birçok seramik sanatçısının bugünde kuram ve eleştiri modelinde önemli bir temsil niteliğindedir.

Görüntü 13. Attila Galatalı

Kaynak: <http://attilagalatali.blogspot.com>

İlk dönemler figüratif seramikler çalışan Galatalı, Anadolu'daki eski uygarlıkların, özellikle de Hitit Sanatının biçim anlayışının ilgisini çekmesi üzerine 1960'ların ortalarına doğru figürden uzaklaşarak nakış ve motiflere yönelmiştir. Böylece 1968'den sonraki yapıtlarında Anadolu Uygarlıklarının biçim ve öğelerine duyduğu ilgiyle yöresel çizgiler ve desenler ağırlık kazanmaya başlamış, 1974'ten sonra ise bunlara çağdaş bir anlam ve işlev yükleyerek "*Ekoloji*" adını verdiği yapıtlarını üretmiştir.

Her fırsatta üslubunu, tarihsel sürecin ve çağdaş verilerin birlikte biçimlendirdiğini ve tamamladığını belirten Galatalı bunu; "*Benim formlarımdaki karakteristikleri, Anadolu uygarlıklarında, panolarımdakini ise Türk Çinilerinde aramak gerekir.*" (boyutpedia.com) sözleri ile ifade etmektedir. Bu ifadesiyle Galatalı, formlarındaki karakteristik çizgilerin Anadolu

Uygarıklarına dayandığını, panolarında kullandığı desen ve renklerin ise daha çok Geleneksel Türk Çini sanatından kaynaklandığını belirtmektedir.

Galatalı özellikle duvar seramikleri yani seramik panel ve panoları ile dikkat çeken bir sanatçıdır. Seramik paneller genellikle seramik panolara nazaran daha küçük boyutlu (Ör. 40X70, 70X100 cm vb.) duvar seramikleridir. Farklı ebatlarda panel ve panolar farklı tekniklerle kendisi tarafından özgün biçimlerde uygulanmıştır. Panolar, uygulanma biçimleri ve çok parçadan oluşmaları nedeniyle uygulanması en zor olan seramik yapımlardır. Bu panolar kendilerine has dokuları ve renkleri ile uygulandıkları alanlara ve mekânlara özel anlamlar katan onları estetik yönden güçlendiren eserlerdir.

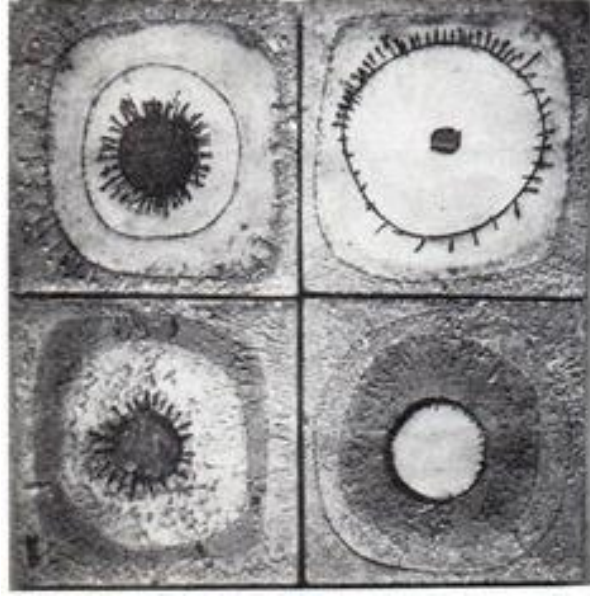
Ülkemizde 150'den fazla kurum ve kuruluşta seramik duvar panosu uygulaması bulunan, Anadolu Uygarıkları ile yoğrulmuş bu kültürel ve tarihsel sürece ⁵ kendi adını da yazarak Türk Seramik Sanatının gelişim evresinde önemli katkılar sağlayan Galatalı 1994'te hayata gözlerini kapamıştır.

Görüntü 14. Seramik form. Karma teknik. Attila Galatalı. 1970's

Kaynak: pinterest.com

⁵GALATALI bu süreci, Anadolu Uygarıkları Seramiklerinin çağdaş türde yeniden yapılanması olarak tanımlamaktadır.

Görüntü 15. Seramik panel. Plaka ile şekillendirme. Attila Galatalı 1973.
Kaynak: pinterest.com (Erdinç Bakla koleksiyonu)

Görüntü 16. Seramik pano. Atilla Galatalı, TPAO Genel Müdürlük Binası, Ankara, 1980.
Kaynak: (Turay, A.1996.Toprağın ve Güneşin Ozanı Atilla Galatalı.

Görüntü 17. Seramik panel.30x5x65. Plaka ile şekillendirme. Attila Galatalı. 1986
Kaynak: Pinterest.com. (Filiz Galatalı koleksiyonu)

5. Hamiye ÇOLAKOĞLU

Eserlerinde Anadolu Kültüründen izler taşıyan biçimler göze çarpan bir diğer Çağdaş Türk Seramik Sanatçısı; Hamiye Çolakoğlu'dur. 1933 Sürmene doğumlu olan sanatçı, 1959-1963 yılları arasında İtalya'da Floransa Devlet Seramik Okulunda eğitim görmüştür. 1965 yılında yurda dönen sanatçı kendi atölyesini açmış ve 1983 yılında Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi seramik bölümünü kurmuştur. Sayısız çalışmaları ve gayretleri ile Çağdaş Türk Seramik Sanatına önemli katkılarda bulunan sanatçı Ocak 2015'te hayata gözlerini kapamıştır.

Çalışmalarında zıtlıkları kullanarak teknik ve biçim dilinde özgün bir çizgi yakalayan sanatçı, yüzeysel ve hacimsel uygulamalarında estetik kaygıları çok iyi çözümlyerek kavramsal ve ifadesel yaklaşımlarını eserlerinde son derece başarılı bir tarzda aktarmıştır.

“Çolakoğlu seramik panolarını biçimsel ve uygulama açısından ortaya koyuşuyla, temelde beceri ve ustalık yönünden sanatçı niteliğini fazlasıyla göstermektedir.Erinç S. (1990, s. 5)”

Görüntü 18. Prof. Hamiye Çolakoğlu

Kaynak: Wikipedi.com

“Çolakoğlu'nun yapıtlarında, hem duvar panolarında hem de seramik heykellerinde iki temel öge dikkati çeker. Bunlardan ilki malzeme üzerindeki etkin hâkimiyeti; kili biçimlendirme, sırlama ve fırınlamadaki becerisi. İkincisi ise, zutlukları sunumundaki estetik yetkinliğidir. Uludağ K. (1998)”

Çolakoğlu da içinde yaşadığı derin tarihi ve kültürel dokusu ile Anadolu topraklarının kültürel birikiminden kendini ayrı tutamamış pano, panel ve formlarında bu temayı yansıtmıştır. Çolakoğlu özellikle “Güneş Kursu” temalı formlarını son derece özgün bir biçimde yorumlamış ve kendine özel teknik, doku ve renkleri ile dikkat çekici seramik eserler ortaya koymuştur.

Görüntü 19. Seramik form. 36x19x12. Hamiye Çolakoğlu.

Kaynak: hamiyecolakoglu.com

Görüntü 20. Seramik form. Stoneware. Hamiye Çolakoglu 2003.
Kaynak: hamiyecolakoglu.com

Görüntü 21. Seramik panel.30x60. Plaka ile şekillendirme. Hamiye Çolakoğlu.
Kaynak: hamiyecolakoglu.com

6. Erdinç BAKLA

Anadolu Uygarlıklarına özgü çalışmalar ortaya koyan bir diğer Çağdaş Türk Seramik Sanatçısı ise Erdinç Bakla'dır. 1939 yılında Erzurum'da doğan sanatçı seramik eğitimini 1958-1962 yılları arasında İstanbul Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulunda Hakkı İzzet'in öğrencisi olarak yapmıştır (www.erdincbakla.com). Sanatçı eserlerinde seramik kilinin yanında mermer ve metal gibi diğer malzemeleri de kullanmaktadır.

Seramik yaşamı boyunca çeşitli dönemlerde farklı kültürlerin izlerini yansıtan sanatçı Anadolu Uygarlıklarından yoğun biçimde etkilenmiştir. Özellikle "Hitit Uygarlığı" bu anlamda sanatçı portföyünde önemli bir yer edinmektedir.

Eserlerinde Büyük Hitit İmparatorluğu'nu konu edinen Bakla, sanat hayatının ilk çalışmalarına 1960 yılında Hitit Sanatının görsel sadeliğinden yola çıkarak başlamıştır. Hitit rüzgârına kapılmasını eski bir tutku olarak tanımlayan Bakla, öğrencilik yıllarında Hitit Uygarlığında kendi ruhunu bulduğunu fark etmiş ve Hitit Heykellerini günümüz sanat anlayışı, form ve malzemeleriyle yeniden yorumlamıştır.

Görüntü 22. Prof. Erdinç Bakla

Bakla'nın "Hitit Rüzgârı" adlı serisi hakkındaki bazı atıflar şu şekildedir: "Anadolu Medeniyetlerindeki gizem Erdinç Bakla'nın esin kaynağıdır " Bilgen S. (1992) " Erdinç Bakla bir Hitit İdolü Gördü ve sanata bakışı değişti" Serin A. (2006) " Erdinç Bakla Heykelleriyle Hitit'i uyandırdı " Yazıcı M. (2006).

Görüntü 23. Form. Hitit Rüzgârı Serisi. Mermer. Erdinç Bakla 2006-2008

Kaynak: Sanatçının İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde 2015 yılında açmış olduğu sergisinden.

Görüntü 24. Formlar. Hitit Rüzgârı Serisi. Mermer. Erdinç Bakla 2006-2008

Kaynak: Sanatçının İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde 2015 yılında açmış olduğu sergisinden.

Görüntü 25. Heykel. Hitit Rüzgârı Serisi. Mermer. Erdinç Bakla 2006-2008

Kaynak: Sanatçının İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde 2015 yılında açmış olduğu sergisinden.

7. SONUÇ

Sanatın tarihe olan bağlılığı insanlık tarihi kadar eskidir. Çünkü sanat insanla doğmuş ve o olduğu sürece de olacaktır. Dolayısıyla sanatın kendisini yaşatan tüm medeniyetlerden ve donelerden beslenmesi, sanatçının kendini ve sanatını arz etmesinde en temel etkindir. Bu anlamda mağara duvarlarına çizilen ilk resimler gibi insanlar tarafından şekillendirilen ilk toprak kaplarda seramik sanatının doğmasına sebep olmuştur.

İnsan ilk çağlardan bu yana toprağı hayatını idame etme noktasında en temel malzeme olarak görmüştür. Ona ekin ekerek ondan beslenmeyi öğrenmiş, onunla barınak yaparak kendini zorlu hava koşullarından korumayı öğrenmiş ve son olarak da ondan günlük kullanım eşyaları üreterek onunla temel ihtiyaçlarını gidermeyi öğrenmiştir.

Toprak kaplar metal kapların üretimine dek insanoğlunun başlıca kullanım eşyaları olmuşlardır. Seramik, bu kapların çeşitliliği ile gelişmiş, dekorlanmış ve çeşitli tekniklerle bezenmiş eser niteliğindeki sanatsal yapımları ile de artık bir sanat alanına dönüşerek "Seramik Sanatı" kimliği kazanmıştır.

Seramik Sanatı'nın gelişimi ilk dekorlu kapların yapımından (M.Ö. 500-3000 Kalkolitik Dönem) bu güne dek kaçınılmaz olarak medeniyetlerin teknik ve kültürel gelişimine paralel olarak süregelmiştir. Bu yüzdendir ki bugün teknolojik gelişmeler sanatçıya seramiğı çok farklı teknik ve yöntemlerle esere dönüştürme olanağı sunsa da, uygarlık temalı seramik eserler bugünde içinde bulunduğu toplumun kültürel birikimine göre ivme kazanır ve şekillenirler.

Anadolu Uygarlıkları Temalı seramiklerin ortaya konmasında ilk basamak Sanatçının seramiğı kullanma ve ona anlam katma çabasıdır ki bu da onun dayandığı veya esinlendiğı medeniyetin onda bıraktığı etkilerden meydan gelir. Bu anlamda bugün birçok seramik sanatçısı etkileşimde

olduğu veya anlatmak istediği medeniyete ait tüm doneleri toplar ve kendi duygu ve sanat süzgecinden geçirerek onları yeniden yorumlar.

Her uygarlığın kendine has biçim ve teknik özellikleri vardır. Sanatçı bu kuralları aynen uygulayabilir veya kendi tarzında bu biçimleri ortaya koyabilir. Bu yolla sanatçı seramiği yaşadığı topluma veya yansıttığı toplumun özelliklerine göre şekillendirir. İşte eski Anadolu uygarlıklarının seramik sanatına yansması bu yolla gerçekleşir. Anadolu'da yaşamış her uygarlık, seramik sanatının bugününe katkıda bulunmuştur. Toprağı kendi devirlerinde kendi kültürlerine göre harmanlamışlar ve kendilerine has teknik ve yöntemlerle şekillendirmişlerdir. Bugün hala kullanılan birçok teknik ve yöntem eski uygarlıklardan kalan metotlardır. Bu da eski Anadolu uygarlıklarının bugünkü seramik sanatının kökeninde ne denli bir önem taşıdığını göstermektedir.

Seramik Sanatının tarihsel süreçten sıyrılması ve bugünün modern şekline bürünmesi ise bugünün seramik sanatçısı tarafından gerçekleştirilir. Çalışmada adı geçen her sanatçı Hitit uygarlığını, kültürünü ve Hitit seramiklerini modern sanat kurallarına göre özgün bir biçimde yorumlamışlardır. Bu yorumlama eserin özünü yaşatır. Yani eserin beslendiği kültürü öne çıkarır. Bu şekilde de bu temayı çalışan her sanatçı bu kültürün yaşatılmasına ve tanıtılmasına doğrudan katkıda bulunmuş olur. Bir şeyi anlatmanın bazen en iyi yolu onu bir malzemeye bürümektir. Köklü bir uygarlığı anlatabilmenin en iyi yolu da o uygarlıkların üzerinde kurulduğu, en kadim materyal ve sanat malzemesi olan toprakla dolayısıyla kille⁶ sunmaktır bence.

Hacim sanatları içerisinde kendine özgü improvise ve plastik yapısıyla yerini alan Seramik, alanında sadece kendine has özellikler barındırmakta ve sadece endüstriyel amaçlı değil aynı zamanda sanatsal bir tutum ve bir başlık olarak da bugünkü Çağdaş Sanat Dalları içerisinde özgün uygulamalar ile dikkat çekmektedir.

Ülkemizde “*Seramik Sanatı*”nın bugünkü halini alması ve bu kimlikle varlığını kazanması kolay olmamıştır. Seramiğin sadece bir zanaat dalı ve günlük kullanım eşyası olmaktan ibaret kalması ya da sadece bir malzeme olarak kullanılma sınırlılığında sınırlanabilmesi zor bir süreç sonunda mümkün olmuştur. Özellikle 20 yüzyılın ilk dönemlerinden itibaren öncü Türk seramikçiler seramik sanatının ülkemizde varlığını kazanabilmesi için önemli gayretlere girişmişlerdir. Üstelik bunu o dönemlerdeki kısıtlı imkânlar ile gerçekleştirmeyi başarmışlardır. Bunun için birçok fedakârlıklarda bulunmuşlardır.

Kimisi kendi imkânları ile açtıkları seramik atölyelerinde gençleri bu sanata teşvik etmek için çeşitli uğraşlar vermişler, kimisi ise çeşitli kurum ve kuruluşlarda bu sanatın eğitiminin ve tatbikatının gençlere verilebilmesi için önemli gayretler göstermişlerdir.

Bugün ülkemizde 50'ye yakın Güzel Sanatlar Fakültesi bulunmaktadır (ÖSYM Tablo - 4. Merkezi Yerleştirme ile Öğrenci Alan Yükseköğretim Lisans Programları 2017) ve bunların önemli bir kısmında; Seramik - Seramik ve Cam - Seramik ve Çinicilik gibi başlıklar altında Seramik Sanatı ve ilgili dallarında artistik seramik ve endüstriyel seramik üretimi konularında eğitim verilmektedir.

Elbette bugün bu sayıya ulaşılmasında bu çalışmada adı geçen isimlerin katkıları çok önemli bir yer tutmaktadır. Onların açtığı ve temellerini attığı bu yolda yetişen bugünün Türk Seramik Sanatçıları bu sanatın gelişimi ve devamı için bu yönde çalışmalarını devam ettirmeli ve Çağdaş Türk Seramik Sanatı'na katkıda bulunmayı sürdürmelidirler. İşte ancak bu sayede Seramik

⁶ Kil: Seramiğin ana malzemesidir.

Sanatı ülkemizde güncelliğini koruyabilecek ve diğer sanat dalları içerisinde bir farkındalık oluşturabilecektir.

KAYNAKÇA

Anadolu medeniyetleri müzesi rehberi (2006). Ankara: Dönmez Ofset Müze Eserleri Turistik Yayınları.

attilagalatali.blogspot.com

Bilgen, S. (1992). Ekonomi, Köşe yazısı. 5 Mayıs 1992

boyutpedia.com

Darga, M., A. (1992). Hitit sanatı. İstanbul: Anadolu Sanat Yayınları.

Ecevit B. 1950-1961 Arası Sanat Köşe Yazıları. Turkish -American News. Rahşan Ecevit Arşivi. (1953)

egeart.ege.edu.tr

erdincbakla.com

Erinç M. S. (1998). *Toprağın erki Hamiye Çolakoğlu*. Çanakkale Seramik Sanat Yayınları.

Erman, D., O. (2015). Cumhuriyet sonrası Türk seramik sanatının çağdaşlaşma süreci. *Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Sanat ve Tasarım Dergisi*. 1(6).

Esin, U. (1984). Sadi Diren ve seramik. *Sanat Çevresi* 63(6).

Giray K. (1998). Yıldız porselenleri, çağdaş Türk seramik sanatı ve öncü ustaları. *Türkiye'de Sanat*, 33, 24-27.

hamiyecolakoglu.com.tr

lebriz.com

mfkaragul.blogspot.com

mimarizm.com

ozguven. info

pinterest.com

Prof. Dr. Sadi Diren: "Tesadüf eseri seramikçi oldum". *Seramik Türkiye* (35) : 106-112. Ocak 2010.

sergirehberi.com

Serin A. Köşe yazısı. Mayıs 2006

Turay, A.1996.Toprağın ve Güneşin Ozanı Atilla Galatalı. Çanakkale Seramik Sanat Yayınları, s.86)

Uludağ, K. (1998) Sanatçı, Eğitimci ve İnsan Olarak Hamiye Çolakoğlu.

Yazıcı M. (2006). Radikal Gazetesi. Köşe yazısı. Mayıs 2006.